

Ympäristöterveysvalvonnan v. 2025 valvontasuunnitelman toteutuminen

Pohjoisen Keski-Suomen ympäristölautakunta 17.03.2026 § 14
113/11.00.02/2024

Ympäristöterveysvalvonnan toimialan lainsäädännön mukaan kunnan tulee laatia ja hyväksyä säännöllistä valvontaa koskevat valvontasuunnitelmat. Valvonnan tulee olla laadukasta, riskiperusteista ja terveyshaittoja ehkäisevää Pohjoisen Keski-Suomen ympäristöpalveluiden ja Laukaan ympäristöterveydenhuollon yhteinen ympäristöterveysvalvonnan valvontasuunnitelma vuosille 2025-2028 on hyväksytty ympäristölautakunnan kokouksessa 10.12.2024 § 88.

Hyväksytyin ympäristöterveysvalvonnan valvontasuunnitelman mukaan ympäristölautakunta arvioi valvontasuunnitelman toteutumista vuosittain. Arviointiin sisältyy eri sektoreiden valtakunnallisissa valvontaohjelmissa vaadittuja tietoja, esimerkiksi:

- tarkastusten kattavuus: tarkastusten määrä valvontakohtatyyppittäin
- painopisteiden toteutuminen
- voimavarojen riittävyys

Ympäristölautakunnan arviointi toimitetaan eteenpäin keskusvirastojen (RUV ja LVV) ohjeiden mukaisesti.

Vuoden 2025 eri toimenpiteiden määrät ovat arvioita, usemmasta lähteestä kerrättyjen raporttien ja seurantatietojen yhdistelmiä. Tämä johtuu alkuvuodesta 2019 käyttöön otetun valtakunnallisen VATI tietojärjestelmän raportoinnin ongelmista ja monimutkaisuudesta.

Ohessa olevasta taulukosta selviää arvioitu suunniteltujen ja toteutuneiden tarkastusten määrät valvontakohtatyyppittäin vuonna 2025.

Toteutumisprosenttiin vaikuttaa mm. suunnittelemattomien töiden määrä, kuten valitukset, jälkivalvonta, häiriötilanteet, neuvonta, lausunnot sekä kirjaamiseen, rekisterien ylläpitoon (esim. VATI), raportointiin, suunnitteluun, valmisteluun, osaamisen ylläpitoon, uuden asian opiskeluun ja muuhun hallintoon menevä aika.

Ympäristöterveysvalvonnassa on vuonna 2025 laskutettu maksutaksan mukaisia maksuja yhteensä 143 004,20 €. Maksuerittelyjä oli 770 kpl.

Laskutetut summat jakaantuivat seuraavasti:

- Perusmaksut (elintarvike- ja terveydensuojelulaki) 45 450,00 €
- Tupakan sekä nikotiinikorvaustuotteiden vähittäismyynnin vuosimaksut sekä päätösmaksut 42 563,00 €
- Elintarvike- ja terveydensuojelulain mukaiset ilmoitus ja päätösmaksut 5 550,00 €
- Valvontasuunnitelman mukaisista tarkastuksista perityt maksut 25 769,70 €
- Näytteenottomaksut 17 104,00 €
- Käyntimaksut ja muut maksut 6 567,00€

Suunnitelman mukaisia tarkastustapahtumia oli arvion mukaan 272 kpl. Vuoden 2025 valvontasuunnitelman mukaisista tarkastuksista toteutui arvion mukaan n. 70 % pohjautuen valtakunnallisten valvontaohjelmien ja oman riskiluokitusten mukaisiin tarkastusmääriin. Tarkastutarve vuonna

2025 oli 388 tarkastusta. Tarkastusvajetta oli näin ollen 116 suunnitelmallisen tarkastuksen verran.

Vuosi	Valvontasuunnitelman tarkastusten toteuma	Maksutuotot yhteensä €	Suunnitelman mukaisista tarkastuksista €
2015	57 %	47 066 €	-*
2016	43 %	45 963 €	-*
2017	62 %	78 653 €	20 402 €
2018	51 %	75 358 €	-*
2019	55 %	74 272 €	17 446 €
2020	54 %	75 093 €	20 329 €
2021	42 %	71 798 €	13 610 €
2022	51 %	125 551 €	20 464 €
2023	76 %	136 769 € **	25 517 €
2024	63 %	131 692,50 € **	22 120,50 €
2025	70 %	143 004,20 €**	25 769,70 €

Taulukko ympäristöterveysvalvonnan valvontasuunnitelman tarkastusten toteumasta, maksutuotoista ja virkojen määrästä vuosittain. *Ao vuosina laskutustiedoista ei enää saatu suunnitelman mukaisten tarkastusten tietoja. ** summa ei sisällä mahdollisia luottotappioita

Suunnitelman mukaisia näytteenottotapahtumia oli noin 283 kpl, pääasiassa talous- tai uimavesinäytteitä. Suunnitelmalliset näytteet olivat pääosin erillisten kohdekohtaisten näytteenottosuunnitelmien mukaisia talousvesi- ja uimavesinäytteitä. Elintarvikenäytteet otetaan lansäädännön vaatimusten ja kohdekohtaisen riskinarvion perusteella. Suunnitelmallisten näytteiden lisäksi otettiin mm. talousveden laadun selvittämiseksi ylimääräisiä näytteitä.

Suunnitelmalliseen valvontaan pystyttiin käyttämään karkean arvion mukaan noin 41 % ympäristötarkastajien kokonaistyöajasta.

Muita kuin suunnitelman mukaisia tapahtumia, eli laajempaa neuvontaa, lausuntoja, koulutuksia ja selvitystöitä, ympäristöterveystarkastajille kirjattiin VATI järjestelmään n. 720 kpl. Luku on todellista pienempi johtuen em. edelleen jatkuvista raportointiongelmista.

Elintarvikehuoneistoilmoituksia käsiteltiin 123 kpl. Terveystarkastajain mukaisia ilmoituksia käsiteltiin 11 kpl. Tupakan vähittäismyynnin lupahakemuksia tai ilmoituksia käsiteltiin 43 kpl ja nikotiinivalmisteiden vähittäismyyntihakemuksia 1 kpl.

Ympäristötarkastajat käyttivät vuonna 2025 työajasta karkean arvion mukaan:

- terveydensuojelulain mukaisiin tehtäviin noin 44%,
- elintarvikelain mukaisiin tehtäviin noin 41 %,
- tupakkalain sekä lääkelain (nikotiinikorvaustuotteiden) mukaisiin tehtäviin yhteensä noin 6 %,
- eläinsuojelulain mukaisiin tehtäviin 0 %,
- hallinnollisiin töihin noin 9%.

Vuonna 2025 oli ympäristöterveysvalvonnassa käytettävissä noin 5 henkilötyövuotta, joka koostuu kuuden ympäristöterveystarkastajan sekä valvontaan osallistuneiden eläinlääkäreiden työpanoksesta.

Valvontasuunnitelmassa valvontayksikön omista painopistealueista todettiin vuoden 2025 osalta seuraavaa:

Valvonnan vaikuttavuuden lisääminen (valvonnan riskiperusteisuus ja tehokkuus).

Valvontaa suunnataan riskiperusteisesti niihin kohteisiin, joissa sille on eniten tarvetta. Riskin suuruutta arvioitaessa vaikuttaa kohteen toiminnan tyyppi ja laajuus, vaaralle altistuvien kuluttajien määrä sekä vaaran vakavuus ja toteutumisen todennäköisyys. Kohteiden valvontahistoria on olennainen osa riskiperusteista valvonnan kohdentamista.

Yhdenmukainen valvonta ja yhteistyö.

Yhteistyön osalta edistämme edelleen erityisesti maa-kuntavalmistelutyöskentelyssä hyvin alkanutta Keski-Suomen ympäristöterveydenhuollon valvontayksiköiden välistä yhteistoimintaa. Lisäksi vakiinnutetaan edelleen Pohjoisen Keski-Suomen ympäristöpalveluiden ja Laukaan ympäristöterveydenhuollon yhteistyösopimus osaksi jokapäiväistä toimintaa. Sopimus on astunut voimaan 1.1.2022. Tavoitteena Viitasaaren kanssa yhteisen tai mahdollisimman yhtenevän valvontasuunnitelman laatiminen vuonna 2025 alkavalle toimintakaudelle. Talousvesiasioiden osalta jatkamme edelleen jo varsin tiiviiksi muodostunutta yhteistyötä Keski-Suomen vesivalvojen kesken (ELY, AVI, ympäristöterveydenhuolto ja ympäristönsuojelu). Yhdenmukaista valvontaa edistetään myös oman yksikön sisällä. Ympäristöterveystarkastajat ovat mukana ainakin yhdeksässä erilaisessa yhteistyöryhmässä.

VATI on valvonnan kannalta olennaisen tärkeä työväline ja sen kehittämistyötä ja käyttöönotto työtä jatketaan yhä tulevan valvontaohjelmakauden aikana. Tietojärjestelmä vaikuttaa merkittävästi valvontaviranomaisten toimintaympäristöön, sillä mahdolliset vikatilanteet ja kehittämistyö voivat viedä aikaa lainsäädännön toimeenpanolta ja valvonnalta.

- ympäristöterveystarkastaja Kirsi Hyvärinen on valtakunnallisen Vatin kehitysryhmän jäsen

Lainsäädännön tavoitteiden mukaisesti kunnissa edistetään valvonnan näkyvyyttä. *Tiedotetaan vuosittaiset valvontatiedot ja -tilastot sekä valvontahankkeet, projektit ja erityistilanteet. Tiedotukset toteutetaan mm. paikallisissa lehdissä ja internet-sivuilla sekä sosiaalisessa mediassa esim. kunnan Facebook-sivulla ja Laukaan ympäristöterveydenhuollon omilla Facebook-sivuilla. Tätä aloitettiin jo edellisen valvontakauden aikana, mutta työtä tarvitaan edelleen.*

Oman yksikön sisäisen laatutyön kehittäminen käytettävämpään suuntaan. *Dokumentit tallennetaan ja työstetään helposti saavutettavaan ja käyttökelpoiseen muotoon. Keski-Suomen ympäristöterveydenhuollon yksiköiden yhteisessä laatutyössä mukana oleminen*

Yhteistyöprojektit Laukaan valvontayksikön kanssa.

- Pintapuhtaus päiväkotien leluissa. Suunnitelmallisten tarkastusten yhteydessä (2024–2026).
- Vesijohtoverkoston ilmastuskaivojen kartoitus ja tarkastus suunnitelmallisten tarkastusten yhteydessä (2024–2025).
- Pintapuhtaus kahviloissa, ravintoloissa ja grilleillä (2024–2026).

Valtakunnallisia painopistealueita ja projekteja on toteutettu soveltuvien osin jokapäiväisen työn ohessa omien resurssien mukaan.

Toimialan keskusvirastojen vaatima raportointi ja suunnittelu on edelleen monimutkaista ja sekavaa. Raportointeja tehdään mm. erilaisten excel- taulukoiden, webropol-kyselyiden ja VATI-järjestelmän kautta. Tämä omalta osaltaan sotkee ja hidastaa mm. suunnitelmien ja raporttien tekoa sekä vie resurssia itse valvontatyöstä.

Lisäksi on huomioitavaa, että lähes joka valvontasektorilla tulee koko ajan muutoksia, jotka vaativat jatkuvaa kouluttautumista ja uudelleen perehtymistä (esim. tietojärjestelmät, lainsäädäntö jne.).

Oheismateriaali:

- Taulukko josta selviää suunniteltujen ja toteutuneiden tarkastusten määrät valvontakohtetyypeittäin vuonna 2025.

Lisätiedot: Vastaava ympäristöterveystarkastaja Janne Litmanen
puh. 044 4598 563

Päätösehdotus	Ympäristöpalvelujen palvelualuejohtaja: Ympäristölautakunta tutustuu ympäristöterveysvalvonnan toiminnan raportteihin vuodelta 2025 ja hyväksyy valvontasuunnitelman toteuman huomioiden rajalliset resurssit valtakunnallisiin suoritettavoihin nähden.
Päätös	Hyväksyttiin.
Muutoksenhaku	Muutoksenhakukielto
Toimenpiteet	Ote tiedoksi Viitasaaren kaupunginhallitus, sopijakunnat, Lupa- ja valvontavirasto